

Gazeta are de doi ori, adica: Mercuri si Sambata.
Pretul e data pe saptamana, adica: Mercuri, Proti-
ra este pe una suma 10 f. m. c.; pe diuzmetate
sau 5 f. in lastru Monarhici.

GAZETA

Pentru tineri straine 7 f. pe unu Sem. si pe annula
intregu 14 f. m. c. Se prenumera la tota parte
imperatoresci, cum si la toti cunoscutii nostri DD. cor-
respondenti. Pentru seria „petitu“ se coru 4 cr. m

FRANZÖSISCH-UNGARISCH.

Correspondintia.

Din Banatu Tomisianu, 26. Ianuaru 1855.

(Capetu.)

Iasa deca Il. Ta Te 'uduri marinimosu catu de catu a me ajuta, atunci eu mai bine voiu continua scolele, decat sa fiu pe unde va di-
nruiatu, si atunci — spre vointia — voiu poté fi absolutu! Mangai-
rea i fu: vina de alta data.

Tinerulu mersa si de alta data, candu i se dede locu in cance-
laria . . .

In asia modu nu vomu avé tineri absoluti de universitate, nici in
Viena, nici intr'altu locu. — Apol insedaru totu vorbimu, ca asta aru
fi bine a face, si asta n'ar trebui, si asta e lipsa romanilor, deca in
fapta nu facemu, si nu facu aceia carii potu. — Cuventulu bucu fara
fapta e numai „přum desiderium“ — si e ca n'au noru ce se areta in
seceta, si legemanduse, trece incetu, fara sa umediésca pamentulu se-
menatu. —

Dicu, acésta noi trebuie sa o facemu sa nu speramu séu ceremu
dela aceia, carii nu su ai nostril nici porta grija nostra.

Am intielesu, nu sciu cum le cadu in minte unora lipoveni, si
— sub une altele preteste de drepturi — recusera odata catra Ar-
chiepiscopulu loru din Carlovitii, ca sa se indure acesta, a primi a-
colo 2, 3 tineri cu talentu bunu din Lipova, ca sa 'i creasca, si s'ai in-
vetie sciintie, ca si unu Archiepiscopu, si pe fiii sei romani.

Dn. Archiepiscopu au respunsu ca acésta nu se pote, (e o mi-
nune in lume cu nepotintia) in institutu e plinu de serbi, si nu mai
este locu!

Adeca asia, nu mai este locu, nu e locu pentru romani; dar in
punga au fostu locu, si pentru banii romanilor?!

Mi se pare, e mai bine ca nu au fostu locu, caci atunci lipove-
nii si perdéu dela interesulu inaintarei romanilor doi, trei tineri
buni de ai lor. — — —

Nici in asia modu vomu sa avemu absoluti, pe acestia noi tre-
buie sa'i creamu. — Am calatoritu odata la Pesta, si cu unu cunoscutu
m'am preamblatu prin orasiu.

Nu de parte de universitate am veditu o casa frumoasa, si me
suprinsa, caci pe stresina deasupra stetea statu'a Minervei, éra pe frun-
tea edificiuului era scrisu „Tököly a' tanuloknak“ adeca Tököly pentru
studii! ce va sa insemne acésta, intrebaiu curiosu, si mi se respu-
sa, ca e unu institutu serbescu, mai multi tineri serbi au aci lo-
cuintia, si tote cele trebuintiose, ca sa pota invetia la universitate
in Pesta.

Frumosu! si me cuprinsera simtiri de pietate la memori'a lui
Tököly, si diseiu; si totu strainulu are de a onora acésta fapta.
Dicu! potu trece serbi cu paleria in mana pe lenga acésta curte a
loru. — Ini aducu aminte ca mai anu ambla tinerii serbi prin Pesta,
inimosi cu capu pe susu si avendu in frunte pe unu tineru numitu
Siaguna, candu treceamu pe langa ei, se uita la noi romani peste
umere; le dedui dreptu, ca eaca ei aveau in ce se simeti.

Suspinau atunci, seracii romani pentru ei inca nu s'au nascutu
asia mecenati ferbinti, si polinti. — Ku me miru, continua cunoscu-
tulu si voi romanii inca aveti familii avute, care pentru marire, si
lingusiescu numele romanu, éca aci . . . are ca la 300 chilia in casile
sale, si deca nu alta, in ce i-ar consta a dice, „aceste 3, 4 chilia, sa
fie locuintia pentru studentii romani seraci, carii se porta bine“ Asia
e, bine dice, mica jertfire ar fi dela densa, si mare ajutoria pentru a-
ceia, caroru le lipsesce acesta.

Nici asia vomu avé absoluti, pe aceia noi trebuie sa'i creamu!

Noi incotro cautamu, vedemu ca n'avemu romani, n'avemu la ad-

ministratiune, n'avemu la juridica, si noi resaritenii, n'avemu nici in
cleru, si cu totii n'avemu nici notari pentru poporu! Dar ne mai
trebuie si literati pentru profesori, poeti, prosaici, scientifici, medici,
si nu se potu crea acestia — ca Ddieu lumea, din nimica — cu ni-
mica; si spre aceste, inclinarea in tinerime la timpul se u e de a o
desvoli; deca pere tinereti'a, pere si spirtulu creativu. Puterea spi-
rituala a romanulu e si creativa, si creativitatea acésta trebuie sa
produca acele monuminte, care si peste seculi — de cumva fatalita-
tea ne ar poté sterge — sa se tiena in suvenire: ca multu timp au
vietiuitu o natiune brava, si culta, cu idei libere si frumoase. Aceste
monuminte voru sa fia si literatur'a nostra!

Si pentru acésta noa ne trebuie tineri absoluti, perfecti cu cali-
tati frumoase, ca sa pota corespunde sperantieloru, si pretensiunilor
noastre; asia insa voru fi, deca cu toti ii vomu ajuta, deca 'i vomu
multi, ad. deca 'i vomu semena, inocula.

Omulu carele sadescu, séu inoculéza pomu, de vietuiesce, si a-
junge si fructulu lui, cu ce placere gusta din acela, se lauda, ca elu
l'au produsu! Ce placem patu acésta, aceia, carii din prunci in-
culti, inoculéza intielepti, li dau sucórea de cultivare, facu barbati din
ei, barbati cu spiritualitate, si barbatia, si producu unu fructu mai
mare, decatulu dela orice pomu. In gradin'a museloru, cu sciintie sa in
oculamu pruncii nostrii, atunci amu saditu asia pomi, sub a carora
umbra recorósa in pace si mangaieti odinescu caruntii si ostenitii na-
tiunei nostre.

Energia fratiloru! sa incepemu, si in asia moduri a da, a tiené
pruncii nostrii la scole, si sa ajutamu pe fratii nostrii de pela uni-
versitati, ca sai dispensamu dela asia cuprinderi, ce impedece cultiva-
rea, si perfectiunea loru, sa le damu calea pe campulu culturei, ca sa
alerge la scopu.

Domniloru protopopi! in Reverenti'a Vóstra mai multu spéra na-
tiunea, grijiti, faceti acésta, faceti pe cum firea si Ddieu ve pote in-
vetia, dar faceti acésta pentru romani! Alegetive cate unu tineru cu
talentu bunu si 'lu trimiteti la scole, séu ve alegeti din aceia, carii
suntu la scole, si nu pota continua cursulu anualu, séu nu potu de-
pune esamenele de statiu, ori atare doctoratu. — Procurati dandu ma-
na cu preotii si mireni, ca sa reésa tinerulu la scopu, la scopulu lui,
la scopulu Rev. V. si al poporulu romanu.

Timpulu si fapta va areta pe cei demni barbati si fii ai natiunei
romane.

Eu speru, si suntu convinsu, ca si DD. episcopi romani voru
conlucra la acésta, si moralicesce, si materialicesce, ca sa demonstre-
die natiunei loru, ca acésta inca mai are barbati ca pe nemuritoriulu
Vulcanu! Numele lui, sa ve fia devisa si pentru Banatu.

Si in asia modu vomu avé absoluti, si pe acestia noi i amu
creatu!

Acésta a face, nu e rusine nici pentru coleptanti, nici pentru aju-
tati. Nu pentru aceia, cace nu e fapta rea a primi daru, si a da in
daru, a face delorintia pentru a castiga dreptu, unu dreptu natiunei,
ca sa pretinda recunoscentia dela ajutorii fii sei, si nu e rusine, pen-
truca natiunea nostra e seraca, si seracia nu o poti ascunde; nici e
rusine pentru ajutati, caci nu e rusine a fi intieleptu din prostu, si
avutu din seraci, si pentruca acésta e lipsa, si lipsa e a tineriloru, si
a natiunei.

Asia romane! si daraindu ceva potinu, catu poti, totu 'ti mai re-
mane si tie, si de ai datu cu inima curata, va fi primitu ca banutiulu
veduvei, si 'ti remane mangaierea ca ti ai implinitu asta datorintia
santa; éra in inim'a ajutoratulu se va nasce bucuria, caci fericirea lui
e promoveata, va remané intarirea spirtulu, ca sa resplatésca natiu-
nei acésta marinimitate, va remané acea convingere, ca in vietia tre-
buie sa nasuésca pentru natiune, si pentru patria trebuie sa móra.

